
Uğurlu, A. & Uğurlu, S. S. (2020). Tekstil Müzesi Önerisi. *Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:3, Sayı: 4, 289 – 310.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 23.11.2020

Kabul / Accepted: 24.11.2020

Araştırma Makalesi/Research Article

TEKSTİL MÜZESİ ÖNERİSİ

Aydın UĞURLU* & Servet Senem UĞURLU**

Öz

Yerleşik kültürlerin geçmiş dönemlerdeki maddi kültür objelerinin müzelerde toplanması ve sergilenmesi kolaydır. Ama göçebe kültürleri kullandıkları eşyaların minimalist olması nedeniyle sergilenmesi zordur. Bu nedenle müzelerde genellikle halı ve kilim gibi dokumalar tercih edilmiştir. Müze ve müzecilik üç asırlık bir kavramdır. Müzeler kültür merkezleri ve topluma hizmet eden kurumlardır. Müzecilik bir sacayağı gibi düşünülürse, kimlik, bellek ve devamlılıktan oluştuğu görülür. Ayrıca insanın zaman, enerji, dikkat ve parasını tüketen birimler olduğu için, günümüze uyumlu olmalıdır. Daimî koleksiyon ve periyodik aralıklarla geçici koleksiyon sergilerin yapılması, müzelerin zenginliğini arttırmaktadır. Müzeler ayrıca araştırmalara veri tabanı oluşturan ve çeşitli konularda geçici sergiler yapan merkez haline gelmelidir.

Tekstil müzesinde geçmişe saygı, tarih ve geleneklerin çeşitliliği göz önünde bulundurularak koleksiyon ve sergiler hazırlanmalıdır. Müzelerde sergilenen objenin çok yönlü tanıtılması önemlidir. 21. Yüzyıl gençlerine müzelerde üç asırlık yöntemlerle objeler tanıtılamaz ve kültür öğretilemez. Bu nedenle gençler için alternatif müze arayışları yapılmaktadır. Müzelerde kütüphane ve arşiv, konservasyon ve restorasyon atölyeleri, video ve simülasyon odaları, workshop çalışmaları, konferans ve panel salonları, geçici sergi mekanları, web sitesi ve sanal ziyaret hizmetlerinin önemi artmaktadır. Müzede sergilenen objeler kadar müze çalışanlarının da çok yönlü bilgilerinin olması gerekir.

Bu makalede; ülkemizde müzelerin neden yaygınlaşmadığı araştırılmıştır. Toplum bütünlüğünü sağlayan göçebe kültürlerindeki bağlantılar belirlenmiştir. Göçebe kültüründeki toplumumuzda geleneksel el dokumacılığının etkisi araştırılmıştır. Dokuma kültürü ile oluşturulan kültürel bütünlük açıklanmıştır. "Tekstil müzesinin amacı nedir?", "Müzelerde kimler için ve hangi koşullar ile hizmet verilir?", "Müzenin sahibi kimlerdir?",

* Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, aydinmsu@hotmail.com , ORCID 0000-0002-0468-8522

** Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, senem-ugurlu@windowlive.com , ORCID 0000-0003-2307-9623

“Tekstil Müzesinin diğer müzelerden farkı nedir?” gibi sorulara cevaplar verilmiştir. Ayrıca tekstil müzelerinin açılmasında nelere gereksinim olduğu sorgulanmış, müzelerin toplum ve eğitime katkıları vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tekstil Müzesi, Geleneksel Tekstiller, Koleksiyon, Çağdaş Müze, Kültürel Bütünlük.

PROPOSAL FOR THE TEXTILE MUSEUM

Abstract

It is easy to collect and exhibit in museums, the material culture objects of the settled cultures from past periods. But it is difficult for nomadic cultures to display their items because they are minimalist. For this reason, carpets and rugs are generally preferred in museums. Museum and museology are a three-century concept. Museums are cultural centers and institutions that serve society. If museology is thought of as a trivet, it is seen that it consists of identity, memory and continuity. Museums are centres of culture and institutions serving the society. In addition, since they are units that consume human's time, energy, attention, and money, they should be compatible with today. The permanent collection and the temporary collection exhibitions at periodic intervals increase the wealth of museums. Museums should also become centres that build databases for research and hold temporary exhibitions on various topics.

In the textile museum, collections and exhibitions should be prepared, considering the respect of the past, history, and diversity of traditions. It is important to introduce the object exhibited in museums in a versatile way. Objects in museums cannot be introduced to 21st century youth with three-century old methods and culture cannot be taught. Therefore, the search for alternative museums is made for young people. In museums, the importance of library and archive, conservation and restoration ateliers, video and simulation rooms, workshop works, conference and panel rooms, temporary exhibition saloons, website and virtual visit services is increasing. Museum staff should have versatile knowledge as well as the objects exhibited in the museum.

In this article, it has been investigated why museums are not widespread in our country. The links in nomadic cultures that ensure community integrity have been identified. The effect of traditional hand weaving in our society in nomadic culture has been investigated. The cultural integrity created with the weaving culture is explained. "What is the purpose of the textile museum?", "For whom and under what conditions in the museums are served?", "Who are the owners of the museum?" "How is the Textile Museum different from other museums?" answer to such questions have been given. In addition, what is needed for the opening of textile museums was questioned, and the contributions of museums to society and education were emphasized.

Keywords: Textile Museum, Traditional Textiles, Collection, Contemporary Museum, Cultural Integrity.

Giriş

Müze ve müzecilik, çağdaş yaşamda altyapı gereksinimleri yanı sıra eğitim, yönetim, ticaret, inanç, kültür, sanayi kadar gereklidir. Kimlik, bellek ve devamlılık; müzeciliğin sacayağını oluşturmaktadır. Müzecilik, düşünce, kavram ve söylencelerin tamamına yakınına kapsamaktadır (Ghafouri, 2001: 232-232).

Müze; toplumun geçmişini halka ve genç kuşaklara öğretmek amacıyla kültüre ait her türlü etnografik, sanat eseri, bilimsel nesnelerin korunduğu, saklandığı ve sergilendiği yer ya da yapılarıdır. Müzeler, çağdaş eğitimi desteklemesine ek olarak eğitim dışı kalan halkın kültürünü bütünleyen kurumlardan biridir.

Cumhuriyetin kuruluşunda parasal olanaksızlıklara rağmen, Ankara’da hayvanat bahçesi, park, spor, eğlence yeri, sosyal tesisler yanı sıra toplumun kültürünü oluşturacak ve bütünleyecek müzeler gerekli görülmüştür. Başkent paralelinde birçok kentte müzeler kurulmuş ve toplum çağdaş olanaklarla daha iyi ve sağlıklı şekillendirilmeye başlanmıştır. Bu dönemde Atatürk tarafından bilgi, örnek, tavsiye gibi çok sayıda kültürel yollar gösterilmiştir. Kültür alanında başlatılan olumlu atılımlar Atatürk’ten sonra yavaşlamış, toplum kültürü, parti, kahve, şehir, memur kulübü kapsamında yabancı kültür özentili, akıl hocası niteliğinde entelektüellerce basılı ve sözlü yayınlarla kösteklenmiştir.

İnsanlar çocuğunun daima kendisine benzemesini ister. Toplumlarda da gelecek kuşakları kendilerine benzetmek isteyen büyükleri vardır. Bunlar gelecekte devam etmenin doğal istekleridir. “Ayrıca her kuşak, yaratılışın büyük ereği olan uygarlığı kurup, yükseltebilmek için atalarından daha ileri gitmek, zorundadır” (Acarlar, 1964: 26-27). İnsanların müze düşüncesine gelmesine bu tür doğal isteklerin etkisi vardır.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, tekstil müzesinin önemini içermektedir. Araştırmada yurtdışındaki tekstil müzelerinin ne işe yaradığı, müzeciliğin tarihsel süreç

içerisindeki gelişimleri incelenecektir. Müzelerin kültür ve sanat alanları için önemleri açıklanacaktır.

Müzelerin gelişim süreçlerindeki amaç değişimleri sorgulanacak sonuç ve öneriler ile ülkemizdeki ve göçebe kültüründeki taşınabilir kültür varlıklarının tekstil müzelerinde sergilenmesi hakkında sorunları vurgulanacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, basılı ve dijital kaynaklardan yararlanılarak müzecilik ve tekstil müzesi kapsamında araştırma yapılmıştır. Elde edilen bilgilerden çıkarımlar yapılmıştır. Günümüz ve gelecekteki müzecilik sorunları hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu araştırma ile ülkemizde bulunmayan tekstil müzesinin açılmasının önemi vurgulanmıştır. Öncelikle yurtdışı tekstil müzeleri örnekleri incelenmiş ve araştırmada elde edilen bilgiler tartışma ve öneriler doğrultusunda maddeler halinde verilmiştir.

Yaşam Ortamı

Orta Asya Oğuz kültüründeki Yörük ve Türkmen boyları, Anadolu'da yaşamak için göç etmişlerdir. Bu boyların göçebe olduğu ve hayvancılıkla uğraştıkları bilinmektedir. Hayvansal hammadde kullanılarak yapılan el dokumacılığı, göçebe toplum tabanına yaygınlaştırılmış halk sanatı olmuştur.

Oğuz boyları geleneksel yaşantılarını sürdürebilecekleri en güzel koşulları sağlamışlardır. Bu yaşam mekanlarını ve dokumalarını sanatsal ve teknik mükemmellikte dokumuşlardır. Ancak yabancılar tarafından keşfedilinceye kadar, kırsal kesim dokumalarının sanatsal değeri fark edilememiştir. Bu dönemde ülkemiz sanat alanlarında yöresel halk sanatlarından hiç bahsedilmemiş, buna ek olarak geleneksel el dokumaları kırsal bölgelerden ucuza alınıp yabancılar pahalıya satılan ticari mal olarak kabul edilmektedir.

Resim 1. Çanakkale Ayvacık Baharlar Köyünde dokunmuş “Ayı Kulağı Sili (Zili)” örneği ve köy halkı (Servet Senem Uğurlu Arşivi, 2003)

Türk toplumunda eskiden aile sanatı olan geleneksel el dokumacılığı, kültürel ve görsel kimliklerinin baş yapıtları oldukları için yerel, ulusal ve evrensel değerler ile incelenmeleri gerekmektedir. Kısıtlı malzeme ve teknik olanakları ile sonsuz çeşitlilikte dokumanın oluşturulması, yaratıcılık yönünden değerli bir ölçüttür.

Sözel kültür bağlamında göçebelerin minimalist yaşamında kendisine yük sayılacak eşyaları taşımadığı kişisel eşyalarının bir eşek yükü tanımıyla anlatıldığı bilinmektedir. Bu sava göre sözel kültür ağırlığında olan toplumların destan, ozan, baba, dede ve töreleri dışında maddi kültürlerinin baş yapıtları çadır, çuval, torbalar, keçe, halı, kilim, bez tarzı dokumalardır.

“Mektep medrese görmemiş, göçebe Türk kızlarının ibda edercesine meydana getirdikleri motiflerle müzeyyen halı ve kilimler yükte hafiftir; ancak bir çuvalı doldurur. Fakat en modern

bir şehirdeki en mutena bir salonu ziynetlendirecek vasıfta sanat değeridir” (Eröz, 1991: 77).

Anadolu’da kırsal kesimde çeyiz için dokunmuş halı, kilim ve kumaşların köyde sergilenmesi ile güzel sanatlar eğitimi almış kişilerin çalışmalarını bir galeride sergilemesi arasında paralellik vardır. Yörük ve Türkmenlerin halı, kilim, kumaş, keçe, işleme gibi geleneksel tekstil örnekleri farkında olmasalar bile, onların kendilerini ve kültürlerini ifade ettikleri resimleri olmuştur.

Sanat

İnsanın düşünerek yaptığı işlerde güzelliği aramaktır. Kültürel bozulmanın görüldüğü toplumlarda ise bir çok kişi, sanatla ilgilenmeyi soylu bir iş olarak algılar. Bunlar; toplumda, sanattan anlayan, özel yetenekli bir kişi olarak tanınmaya ve bu yolla statü kazanmaya özen gösterirler. Bu tip kişiler için Moritz Geiger Estetik Anlayış adlı kitabında şu bilgileri yazmıştır:

Çevrelerinde, özel estetik yeteneği olan ve sanattan anlayan bir kişi olarak tanınmaya özen gösterirler. Aslında öyledirler de. Kendi yaşamları karşısında estetik bir duyarlılıkları vardır. Fakat sanattan anlamaya gelince, işte bu onlarda yoktur. Çünkü onlar için sanat yapıtı, böyle bir şey olarak, hiçbir anlam taşımaz; sadece onun uyandırdığı duygular önemlidir (Geiger, 1985: 44).

Çok sayıda meslek, başlangıçta olmasa bile sonunda, sanatı kendisine araştırma konusu yapmış ve sanatın ne olduğunu araştırmışlardır. Ressamlar başlangıçta inanç ve doğa konularını görselleştirdikten sonra Platon’un sahtekarlık suçlamaları, aldatmacasız ikon ve minyatüre yönelmeleri fanatik inançtakilerin baskıları Rönesans’taki yenileşmeler fotoğrafın icadı Resim Sanatını yeni arayışlara yöneltmiştir. Bu nedenle sanat kapsamında farklılık ve çeşitlenmeler görülür.

İlkçağ Sanatı, Rönesans Sanatı, Klasik Sanat, Modern Sanat, Süsleme Sanatları, Geleneksel Sanatlar, Batı Sanatı, Doğu Sanatı, Hıristiyan Sanatı, İslam Sanatı, Ulusal Sanat, Evrensel Sanat gibi sınıflandırmalar yanında Alt Kültür Sanatı, Üst Kültür Sanatı, Saray Sanatı ve Halk Sanatı kavramları her zaman geçerliliklerini korumuşlardır.

Sanat değerlendirilmesinde ölçütler, kişinin ve toplumun kültürü ve yaşam çevresi bağlamında çeşitli ve değişkendir. Sanat alanındaki çeşitlenmeye bağlı olarak sanat müzeleri de çeşitlenmiştir.

Bu sanat çeşitliliğinde ressamın tablolarının müzelere kabul edilmesi onur ve prestij konusu olmuştur. Genelde insanlar müze düşüncesine gelmeden önce vazgeçemedikleri eşyalarını, severek oluşturdukları koleksiyonlarını, genç kuşaklara ve meraklılara tanıtmak isterler bu doğal bir istektir.

Müze düşüncesi, genel olarak 17. yüzyıl ortalarında İngiltere ve Almanya gibi Batı ülkelerinde açılan müze benzeri aydınlatılmış depolar olarak başlamıştır. Bu depolar zamanla gelişen toplama, biriktirme ve koruma diğer ülkelere örnek olmuş üç asırlık kavramdır.

Başlangıçta ülkelerin yönetici ve yakın çevrelerinin yararlanmasına sunulan müzelik eşyalar, kültür bilincinin yaygınlaşması sonucunda halka ve genç kuşakların bilgilendirilmesi amacıyla çeşitlenerek çoğaltılmışlardır. Bu olgu, göçebelikten yerleşik olmaya çalışan ülkemiz için yeni sayılabilecek bir durumdur.

2020 yılı bilgilerine göre, Amerika Birleşik Devletleri 17500, Almanya 6501 (Berlin Müze Adasında 180 müze), İtalya 3790, Avusturya 2400, Brezilya 2000, İngiltere 1850, İspanya 1343 ve Fransa 1207 müze vardır (URL-1).

1891 yılından beri Aya İrini’de depolanan eşyaların sergilenmesi için Osman Hamdi Bey sorumluluğunda 1908 yılında Askeri Müze açılmıştır. Askeri Müze’nin açılışı Türkiye için başlangıç olarak kabul edilirse, Batı örneklerinden 17 yıl sonra başlayan müze serüveni günümüzde 467 müze olarak devam etmiştir. Ülkemizin yüzölçümü ve günümüz nüfus sayısı açısından düşünülürse, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, şu andaki müze sayımız oldukça azdır.

Resim 2. Aya İrini Eski Silah Müzesi (URL-2)

Konuyla ilgili olarak bazı ülkelerde isim yapmış tekstil müzeleri yazılırsa, listenin uzayıp gittiği görülmektedir. The George Washington University Museum and The Textile Museum, Textile Museum of Canada-Toronto, Textile Museum-Tilburg, Fashion and Textile Museum-London, Carpet and Kilim Museum Textile Museum-Jakarta, Mississippi Valley Textile Museum, Newtown Textile Museum, Amano Pre-Columbian and Textile Museum, Historic Costume and Textile Museum Kansas University, Shetland Textile Museum, Southeastern Quilt and Textile Museum, Textilmuseet (The Textile Museum) Herning, Kurdish Textile Museum-Erbil, Kawashima Textile Museum-Kyoto, National Textile Museum, Kuala Lumpur-Malaysia, Helmshore Mills Textile Museum, The Textile Museum-Blönduos-İzlanda, Textile Museum-Thimphu-Butan, Calilo Textile Museum, Krefeld Textile Museum gibi müzeler, tekstil müzesi olarak hizmet vermektedirler. Ulusal müzenin olmadığı ender ülkelerden biri olan Türkiye’de, ulus kimliğini oluşturmuş dokuma geleneğimiz, alanındaki

yenilikleri yurtdışında takip eden modern dokuma endüstrisi ve tüccarları olmasına karşın ne yazık ki tekstil müzesi de bulunmamaktadır. Bursa'daki Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Esat Uluumay Osmanlı Kıyafetleri ve Takıları Müzesi gibi müzeler ise konunun tam karşılığını sağlayamamaktadır.

Koleksiyon ve müzecilik, günümüzde dünyanın bir çok ülkesinde sayısız çeşitleri ile sektörleşmiştir. Müzeciliğin ülkemizde fazla gelişme göstermemesinin nedenleri arasında, halkımızın göçebe kültüründen, yerleşik kültüre geçmeleri kolay olmamıştır. Anadolu Selçukluları ve Osmanlı döneminde, hatta yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Atatürk sonrası döneminde göçebelere yerleşik olmaları için yapılan baskılara rağmen göçebelere yerleşik kültüre pek uyum sağlayamadığı görülmektedir. Ulusal eğitimimizde yabancı danışmanların yönlendirmesinde, okul öncesi eğitiminden üniversite sonuna kadar süren aşamalarında; koleksiyon, müze, sanat, tarih, sosyoloji, mantık ve düşünceyi zenginleştiren kavramların üstünkörü öğretildiği, bu tür kavram ve bilgileri pekiştirecek okullardaki derslerin ve müzelerin yetersizliği, göçebe toplumların minimalist yaşam alışkanlığı ile ilişkili olabilir mi? Bu konuda çözüm getirilmelidir.

İlkçağ'da Sinoplu Diogenes'in (M.Ö. 412-323) yurttaşlarına öğüdü; "Tanrıya yaklaşmak için gereksinimlerinizi mümkün olduğunca azaltın çünkü tanrının hiç bir şeye ihtiyacı yoktur." Tüketim ve vahşi endüstri toplumu karşıtı Alman kökenli düşünür Herbert Marcuse, tabloları sanat müzeleri salonlarında sergileniyor olmasıyla övünenlere müzelerin günümüzde sanat eserleri için bir nevi hapisane olduğunu ve sanatın halka, tabana yaygınlaştırılmadığı düşüncesini savunmuştur.

Fransız düşünür Jean Paul Sartre (1905-1990) varoluşçu yaklaşımıyla modern toplum değerlerinin, endüstrileşmenin, doğaya zarar veren davranışları eleştiren yaklaşımları sonucu Batı gençliği, Anadolu'da günümüzde çok azalmış olan göçebe Yörük ve Türkmen yaşantısı örneğinde, gelişmiş dünyanın tüketim toplumu yaşamına karşıt eleştirilerine müzeleri de dahil etmiştir.

Minimalist yaşam arayışında sanata, süsleme sanatlarına, geleneksel sanatlara yeni yaşam ortamlarına çözümler aranmaktadır. Müzelerdeki objelerin doğal ortamlarında sergilenmesi ve sokağa çıkarılarak halka yayılması amacıyla açık hava müzesi ve yaşayan müzeler gündeme gelmiştir.

Atatürk sonrasında, ülkemizin eğitim modeli için Batı örnekleri göz önünde bulundurulmuş, eğitim Batılı danışmanların tavsiyeleriyle

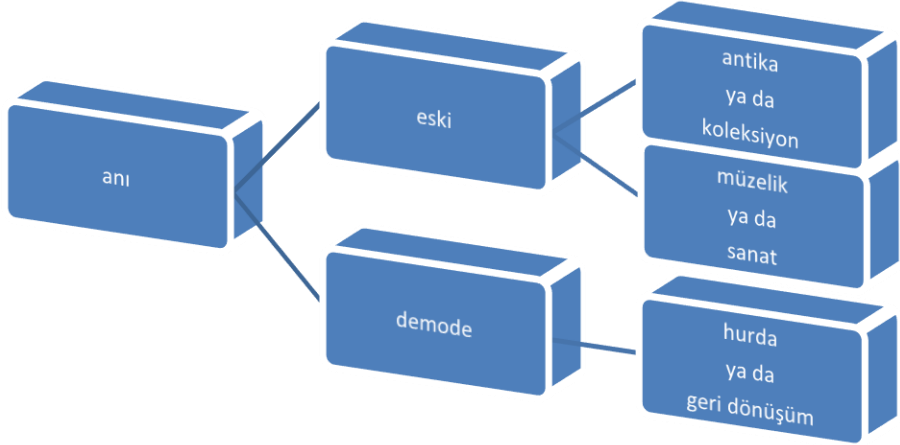
yürütülmüştür. Halk ve sanat eğitiminde, yaşadığımız coğrafyadaki kültürlerin bir çoğu hatta kendi kültürümüzden kalan örneklerin de göz ardı edilmesi sonucunda, toplumda düşünce alışkanlığı, kültür bütünlüğü ve yerleşik kültür oluşturulamadan Orta Asya'dan Batı'ya taşıyabildiğimiz ulusal sözel göçebe kültürümüz de unutulmuştur. Atatürk'ün önemini vurgulamasına karşın halk bilimi, halk sanatı, halk müziği, halk ritüelleri ise ancak yabancıların ilgisini çektikten sonra söz konusu edilmeye başladı. Bunları yabancılara “ülkenin tanıtımı” için gerekli olduğunu algılayan hatalı düşünce ve yaklaşımlar nedeniyle, geçmişten günümüze kalan nadir örneklerin eğitimde bahsedilmesi çok gecikmiştir.

Ülkede ulusal kültür ve yerel geleneksel kültür netleştirilip yaygınlaştırılmadan, elimizde kalan örneklerin müzeler yerine yurtdışı gezi, fuar, panayır gibi etkinliklerde sergilenmesi nedeniyle, tarih, kültür ve sanat alanlarında belge ve örneklerin yıpranması ve yok olma riski tercih edilmiştir. Tekrarı ya da yerine konulması mümkün olmayan nadir örnekler ise farklı kıtalardaki yabancı ülkelere “koleksiyon sergi” olarak gönderilmiştir.

Müze açılmamış ya da müzecilik işlevi yetersiz olan yörelerde ise eskici ve özenti toplayıcı yabancı koleksiyonerler, tarih, kültür ve sanatımızın belgeleri olan örnekleri kendi amaçları için satın alarak ülkelerine götürmüşlerdir. Sanayi Devrimi bağlamında zenginleşen toplumlar ise uzun bir süre önce müzelerin önemini anlamışlar, kendi kültür nesnelерinin yanı sıra diğer uygarlıklar hakkında uzmanlaşmaya çalışarak bu örnekleri koleksiyonlarına dahil etmişlerdir.

Canlı bir yapıya sahip olan kültür, çeşitli kurumları ve çalışanları ile hizmetlerini canlı tutmaya çalışırlar. Çağdaş eğitimin en belirgin özelliklerinden biri hafıza ile değil görerek yapılmasıdır. Bu nedenle müzelerin eğitimdeki payı büyüktür. Arkeoloji, tarih, sanat tarihi, sanat, bilim, halk bilimi gibi çok çeşitli uğraşlar beraberliğinde ve yüklü yatırımlar oluşturacak müze kuruluşlarının geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe belgelenmesi ve aktarılması gerekmektedir.

Müzecilik kavramının temeli, toplayıcılık ve koleksiyonculuk olmuştur. Bu kavramın uç noktaları; toplayıcılıkta çöpçülük ve hurdaya kadar giderken koleksiyonculukta ise müze, sergi ve sanata gitmektedir.

Grafik 1. Müzecilikte eski bir örneğin incelenmesi ve değerlendirilmesindeki kavram aşamaları (Servet Senem Uğurlu, 2020)

1800’lü yıllardan beri, ileri toplumların yönetimleri müzelerin önemini anlayarak koleksiyonlarını zenginleştirmiştir. Kendi ülkeleri yanı sıra topladıkları yabancı kültür örnekleri ile kültür okulu konusunda uzmanlaşmış müzeler oluşturmuşlardır.

Başlangıçta “müzelik” kültür değerlerini toplamada birçok zorluklar karşılığında ülke merkezine getirilmesi alkışlanmış, bunların adına ayrı müzeler kurulmuştur. Konusunda tek otorite sayılan kültür eleştirmenleri tarafından yorumlanarak derlenen bilgi ve sanat “kültür tabletleri” halinde kent soylularına verilmiştir.

Ülkemizde de basılan sanat ve kültür alanındaki kitapların çoğu yabancı dillerden çeviri olarak yayınlanmaktadır. Bu kitapları yazan araştırmacı ya da araştırmacıların milliyeti ile ilgili kültür dağarcıklarını ve sanata bakış açılarını içermektedir.

Kültür canlı bir yapıya sahiptir. Kültürü bütünlemeye çalışan kurumlar, hizmetlerini canlı ve taze tutmak zorundadır. Aksi takdirde kültür gelişerek klasikleşir arınıp yenilenmezse hantallaşarak yozlaşır tarih konusu olmaktadır.

Bugünün özgür insanı kültürleri, teknik ve kronolojik bilgiler dışından müzelerde değil yaratıldıkları doğal ortamda incelemeyi ve yorumunu kendisinin yapmasını yeğlemektedir. Bu yüzden çağdaş toplumlarda kültürel

turizm akışı daha çok kültür bütünlüğünü koruyan merkezler yönünde gelişmektedir.

Çağdaş müzeler ise çeşitli yörelerden toplanmış eşyaların vitrinlendiği mekan olarak düşünülemez. Bu müzeler, kültür öğelerinde ortak olan teknikler ve bilimsel örnekler yardımıyla geleneksel özün sergilenerek öğretildiği bir eğitim kurumu niteliğinde görev yapmaktadır. Çağdaş müzelerdeki koleksiyon ve arşivler, ziyaretçiye ilgi duyduğu konuda yeni araştırma ve inceleme alışkanlığı verecek şekilde düzenlenmektedir. Ayrıca müzelerin kuruluşlarındaki kadrolara ek olarak alanlarında uzman ve deneyimli olan kişiler bulunmaktadır.

19. yüzyıl başından beri birçok ülke ve kent müzelerinde başta halı, kilim olmak üzere dokuma bölümleri oluşturulmuştur. Dünyada tekstil müzesi kavramıyla incelendiğinde; Aşkabad Güzel Sanatlar Müzesi, Berlin Staatliche Museen, Hamburg Museen für Kunst und Gewerbe, Jaipur Maharadaş Halı Evi, Kahire İslam Sanatları Müzesi, St Petersburg Hermitage Museum, Londra Victoria and Albert Museum, Munich Bayerisches Nationalmuseum, Residenz Museum, Deutsches Museum, New York Metropolitan Museum, Paris'te Musee des Arts Decoratifs, Musee del Homme, Viyana'da Österreichisches Museum für Angewandte Kunst, Washington Textile Museum, Polonya ve Norveç'teki tekstil müzelerinin olduğu görülür. Bu müzeler, tekstil müzesi olarak uzmanlaşmış isim almakta ya da içerisinde tekstil bölümünün zengin koleksiyonları ile dikkat çekmektedir.

Ülkemizde de Atatürk'ün emriyle Ankara Etnografya Müzesi, İstanbul'da Türk ve İslam Eserleri Müzesi kurulmuş, bazı müzelerde de dokuma ile ilgili bölümler oluşturulmuştur. Anadolu'daki cami, tekke, türbe gibi yerlerden toplanan halı ve kilimlerin İstanbul'da Vakıflar Halı Müzesi, askeri ve özel müzelerde de sergilenmektedir.

Günümüzde oldukça azalmış olmasına karşın geleneksel dokuma örneklerimiz yeni moda uyarlanmak için kesilerek bozulmamışsa, yurtdışına çıkarılmamış meraklılarca toplanmamışsa, hala sandık ve bohçalarda saklandığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Resim 3. Penelope tezgahının rekonstrüksiyonu, Deutsches Museum Textil Bölümü, Münih, Almanya (URL-3)

Kültürel yaşantımızda önemli yer kaplayan geleneksel el dokumacılığı, manufakturacı, butik, tekstil eğitimi veren okullar ve ileri tekstil sanayimiz olmasına karşın, bu kuruluşlara kaynaklık etmesi gereken teknik ve sanat yönü ile bütünleşmiş eğitici bir tekstil müzesine gereksinim duyulmaktadır.

Çağdaş müze kavramından uzak gelişigüzel yabancı kataloglar değerlendirmesine göre oluşturulanların ise en azından kime ve nasıl hizmet ettiği belirsizdir. Başlangıçta yapılan hatalar artık görülmemektedir.

Anadolu insanının çok eski zamandan bir çok yönü ilgilendiği el dokumacılığı son yıllara kadar etkinliğini gelenek sınırları içinde koruyabilmiştir. Ancak gelişen kültürel karmaşa içinde bu örneklerin eski yöntemlerle uzun zaman korunması çok zordur.

Resim 4. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin 1983'te İbrahim Paşa Sarayı'na taşındığında Beyazıt ve Sultanahmet meydanlarındaki reklamı için Alman gotik harfleriyle hazırlanmış özensiz tanıtım tabelası (Aydın Uğurlu Arşivi, 1984)

Resim 5. Ankara Etnografya Müzesi'nde vitrin mankenleri üzerine giydirilen etnografik tekstiller ve görünümün gerçekle tezatlığı (URL-4)

Malzemesi, örgütlenmesi, tekniği, sanatı ve kullanımıyla toplumda kültürleşmiş olan geleneksel el dokumacılığımıza yaraşır çağdaş tekstil müzesi kurulduğunda tekstil sanayimiz ülke içinde sanatsal ve bilimsel dayanağını bulacak ve büyük ölçüde özgünleşecektir.

Halen ülkemizdeki tekstil sanayisinin bu düşünce ve görüşe ulaşamamış olması üzücü bir durumdur. Yalnız tekstil sanayimiz ile değil, ilgili eğitim, halk bilimi, sanat, ticaret, turizm gibi çok yönlü sosyokültürel boyutlarda geçmişten günümüze bütünlük sağlanacaktır.

Müze çalışanlarının sergilenen objeler hakkında yanlış bilgi vermemesi ve alanda kullanımını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Örneğin Sultanahmet'teki Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin Etnografya bölümündeki ilk düzenlemesinde ıstar tezgahının sergilenmesi oldukça sevindirici bir durum olmasına karşın, tezgahın kurulumunun Amerikalı belgesel fotoğrafçısı Josephine Powell'a yaptırılmış olması utanç vericidir.

Geleneksel tekstiller, insanların yaşamında uyum, beğeni, günlük yaşantı ve ulusal kimliği görselleştiren en belirgin belgelerden biridir. Ortaçağda mest ve çarık, yakınçağda potur ve pantolon, günümüzde spor giyim, resmi giyim ve cübbede odaklaşan örneklerde izleneceği gibi el dokumacılığı gereksinim, üretim ve kullanımı ile her zaman toplumda geçmiş ve geleceğin sentezine açık olmuştur.

Saray giysilerinin sergilendiği Topkapı Sarayı Müzesinde Yörük ve Türkmen giyiminden bahsedilmemiştir. Bir dönem Topkapı Sarayı Müdürlüğü Gülhane Parkı Alay Köşkü'nde sergilenen Kenan Özbel'in Anadolu'dan derlediği "Halk Sanatları Koleksiyonu" günümüzde kaldırılmıştır. Halbuki sarayda çalışanların tüm giysileri de ipekli olanlar hariç halkın giydiğinden farklı olmamıştır.

Resim 6. Osmanlı döneminde Anadolu insanının giyimi (Çizimler Aydın Uğurlu, 1990)

Bugün müzelerimizde yasak savma niteliğinde gösterilen geleneğimizin eski günlük yaşantımızın büyük kısmını belgeleyen dokuma örneklerimizin ideolojik, ekonomik, teknik ve estetik boyutlarda çağdaş

tekstil müzesi kapsamında yeniden derlenmelidir. Bu süreç beraberinde çok sayıda seçenek gerekirse de kültürel bütünleşme için ülkemizde okul yapımı kadar gereklidir.

Dokumacılık günümüzde malzeme, teknik (iplik yapımı, dokuma ön hazırlıkları, dokuma alet ve tezgahları, dokuma örgüleri), renk, yüzey, süslemeleri, kullanım yönleri ile bilimleşmiş ve kesinlik kazanmıştır. Çağdaş tekstil müzesinde sergilenecek geleneksel örnekler öncelikle bilimsel yönlerinin açıklanmasından sonra örneklendirilirse işlevsel bütünlük kazanacaktır. Yoksa gösterilen bir halının altına yazılan halının kaç yılında Anadolu'nun hangi yerleşim birimi ve camisinden getirildiğine dair yazılan bir açıklama, müze arşivi için çok gereklidir. Ancak o halının malzemesi, iplik bükümü, boyanması, tekniği, dokunduğu tezgah, yüzey süsleme özellikleri, motiflerinin isimleri, anlam ve gelişimi, desen kompozisyonları ve günlük yaşam içinde kullanımı gibi özellikler; birçok ziyaretçiyi daha çok ilgilendirir.

Müzelerde kime ait olduğu belirtilen yazı ve tarihten başka örneğin kullanılan kumaşların tekniği, kökeni, zamanın saray içi ve saray dışı giyim örnekleri, moda, kesim, biçki dikiş özellikleri, iplikçi, boyacı, dokumacı, terzi, tüccar örgütleri, kullandıkları aletler, atölyeler, bu örneklerin günümüze kadar nasıl korunduğu hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Örneğin temizlenerek depoda bulunduğu gibi sergilenen padişah elbiselerinin gösterilmesi çağdaş müze anlayışından çok uzaktır. Ne yazık ki günümüzde de bu sorunlar kısmen devam etmektedir.

Kültürü bütünleyen bilgiler eşliğinde sergilenen objeler ve sergi konusu hakkındaki çeşitli açıklamalar, ziyaretçileri geleneksel değerler yönünden bilinçlendirecektir. Daha geniş bilgi edinmek isteyenler için belediye, eğitim, turizm, sanayi, ticaret gibi kuruluşların desteği ile eski fütüvvet, ahi, lonca mekanlarında açılacak ve geleneksel yöntemlerle çalışan sanatçı atölyelerine yönlendirilmelidirler. Günümüzde müze işlevi sosyokültürel kuruluşlar ile işbirliği sınırını belirli mekanlardan çıkararak çekirdek kenti eskiden olduğu gibi düzenleyip müze-kent durumuna getirmiştir.

Resim 7. Amerika’da The George Washington University Textile Museum’da uygulama atölyesi (URL-5)

İpekçilik geleneğimiz, tarihi, malzemesi, iplikçileri, boyacıları, meslek örgütlerini, yasalarını, geleneksel dokumacıları özelliklerini kısaca konuyu sadece tarih açısından değil bilim, sanat ve toplum boyutlarını içeren ipek müzesi olarak düzenlenecek bir han ile geleceğe daha sağlıklı aktarılır.

Kandilli, Bebek ve Yenikapı’da yapılan yazmacılık/basmacılık, Üsküdar, Sultanahmet ve Haliç’te geleneksel dokuma sanatımızı belgeleyen geçmiş ile günümüzün sosyokültürel bağlantısı kanıtlayacak geleceğe kaynaklık edecek şekilde belediye, eğitim, turizm, ticaret kurumlarının işbirliği ile sanatçı kolonileri oluşturulabilir. Bu tür müze atölyeleri için gerekli sanatçı, konusunda uzmanlaşmış niteliklerde olmalıdır. Müze atölyeleri destekleyecek kurumlarda yeterince bilinçlenmiştir.

Tekstil uygulamaları, Neolitik Çağdan beri Anadolu’ya yerleşmiş uygarlıklar ile şekillenerek çeşitlenmiştir. Günümüzden 9000 yıl öncesine giden arkeolojik tekstil buluntularıyla tekstil müzesinin ivedilikle oluşturulması, halkın ve genç kuşağın bilinçlendirilmesi, yeni toplumun bütünlüğünün geçmişle uyumlanması çok önemlidir. Geleneksel el dokumacılığı örneklerinin yanı sıra ülkenin tekstil sanatçılarının eserlerinin

sergilendiği bölümlerin oluşturulması, sürecin devamını gösterecektir ve günümüzdeki durumun kavranmasını netleştirecektir.

Sonuç ve Öneriler

Müzeler kültür ağırlıklı merkezler ve topluma hizmet eden kurumlardır. Müzeler çağın hızına uyumlu olacak biçimde ve dinamik bütünlük içerisinde olmalıdır. Bu düşünceye göre, müze koleksiyonundaki objeleri durağan biçimde sergileyen bir kurum olmamalı, araştırmalara veri tabanı oluşturan ve çeşitli konularda geçici sergiler yapan merkez haline de gelmelidir.

Tekstil müzesinde geçmişe saygı, tarih, kültür ve geleneklerin çeşitliliği göz önünde bulundurularak koleksiyon ve sergiler hazırlanmalıdır. Tekstil müzesinde bilgilerin, akademik değer ve statüde olmasına dikkat edilmelidir. Objelerin bağlı oldukları konular hakkında veri toplama, veri depolama ve sunuma hazırlama çok önemlidir. Günümüzde bilişim ve iletişimin öne çıktığına dikkat edilmelidir. Müzenin araştırmacılar için cazibe merkezi haline gelebilmesi için geniş bir kütüphaneye ve arşive gereksinimi vardır. Bu nedenle müze bilginin saptandığı, depolandığı ve yayıldığı merkez haline gelmelidir.

Müzedede sergilenen objelerin müzedede bulunan atölyelerde eskiye uygun özelliklere eş ya da yakın biçimde yeniden oluşturulması, ziyaretçilerin bu atölyeleri dolaşabilmesi, müzedeki hediyelik eşya dükkanında ise ziyaretçilerin istediklerinin satın alabilmesi sağlanmalıdır. Atölye üretiminin yapılamayacağı objelerde ise müze tarafından yöreye ziyaretçilerin taşınarak canlı müze ayağının açık hava müzesi haline dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

Müzelerde sergiyi düzenleyenler ve ziyaretçilerin aynı dili konuşmaları, iletilerin tam anlamıyla anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Çünkü evrensel yol bu şekilde kurulabilir. Ayrıca insanın zaman, enerji, dikkat ve parasını tüketmesi açısından önemli olduğundan, müzeler için pazarlama stratejisi ve ekonomik yeterlilik çok önemlidir. Müze kadrolarının bu nedenle dikkatli biçimde geliştirilmesi, çok farklı alanlarda uzman, usta, memur gibi personellerinin özel yetenekli kişilerden oluşması ve çok boyutlu düşünce alışkanlığındakilerin görevlendirilmesi gerekmektedir. Müzedeki satın alma komisyonunda tüccar yerine üretimi yapan ustaların olması tercih edilmelidir.

Tekstil müzelerinin koleksiyonu, kültür, sosyokültürel ve sanat bağlamında halkın oluşturduğu ya da kullanıldığı geleneksel tekstillerde oluşturulmalıdır. Müzelerin koleksiyonlarındaki objeler incelenirken her türlü bilgiden yararlanılabilir. Ancak seçilen bilgilerin ve sergilenecek objelerin elenmesi gereklidir. Bunu yaparken müzenin hareket özgürlüğü daima göz önünde tutulmalıdır.

Tekstil müzelerindeki sabit ve geçici sergilerde, bilimsel ve sanatsal eksikliklerin o alandaki uzman akademisyenlere sorularak giderilmesi gerekmektedir. Aksi taktirde akademisyenler tarafından müze ciddiye alınmayabilir. Sergiler hakkında oluşturulacak kataloglarda, sergilenen objeler konusunda genel ve ayrıntı görsellerine ek olarak bu konuda uzmanlaşmış akademisyen ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yazılara yer verilmelidir.

Sergiyi düzenleyen küratörün amaçladığı ile oluşan durum arasında farklılıklar olabileceği göz önünde bulundurulmalı, tekstil müzesinde sergilenen objeler, tarihsel, kültürel, sosyal, dinsel ve etnik içerikleri açıklanarak ziyaretçilere sunulmalıdır.

Müze koleksiyonları genellikle geniş ailelerin değil zengin ve güçlü kişileri yansıtır. Diğer kişilerinde alışkanlıkları ve geleneklerinin görülmesi gerekmektedir. Halkın yaşam biçimini yansıtacak biçimde düzenlenmelidir. Tekstil müzelerinin önceliği objeler olması gerekir. Ancak objenin sadece teknik özelliklerinin değil diğer özelliklerinin de açıklamalarının olması gerekmektedir. Sergilenen objelerde objenin çok yönlü tanıtılması önemlidir. İnsanın yaşam koşulları değiştiğinde görüşleri de değişebilir. Bu nedenle elde edilen bilgilerle sergilenen ve müze koleksiyonunda korunan objelerin bilgilerinin güncellenmesi gerekir.

Halk yaşamında önemli geçiş ve durumların bazen halkın yaşam biçimini kökten etkilediği düşünülürse, bu bilgilerin kronolojik olarak tablolar biçiminde verilmesi gerekir. Müzede sadece üst ve orta sınıfa ait objelerin sergilenmesi, sosyal yapının anlaşılmasında yanlışlıklara ve eksik bilgiye neden olur. Bu nedenle halkın her kesimi düşünülerek sergi ya da sergileme mekanlarının oluşturularak geliştirilmesi önemlidir.

Koleksiyon hazırlanırken benzer müzeler incelenerek gözden geçirilmelidir. Sergi görsel ve işitsel multimedya ve eğitimsel araçlarla desteklenmelidir. Sergi konusu hakkında bilgisi olmayan ziyaretçilerin sorularına bile cevap verecek biçimde oluşturulması gerekmektedir. Tekstil

müzelerinde gelen ziyaretçiler, görevlilerle birlikte gezmeli ve rehberlik yapan görevlilerin konu ve objeler hakkında önemli bilgileri paylaşması önemlidir. Müzenin eğitim amaçlı rehberli turları olmalıdır.

Tekstil müzesinde koleksiyonlar oluşturulurken satın alınan yanı sıra diğer müzelerden değiş tokuş yapılmalıdır. Konulu geçici sergiler için bu durum çok önemlidir.

Müze sergilerinde sergi konusu ve dönemini daraltmak yeni koleksiyonların oluşturulmasına yardımcı olur. Sergilenen objeler plan, belge, fotoğraf, resim, desen, grafik, varsa minyatür, metin, tanıtıcı kart, ses kaydı, video, simülasyonlar eklenerek teşhir edilmelidir. Müzeler ve müze sergileri için öğretmenler hedef kitle olmalıdır. Çünkü öğretmenler sergiye öğrencilerini sürükleyeceklerdir.

Kurulduğu günden bu yana değişmemiş sergileme vitrinleri olan tekstil müzeleri, kendilerini yenileyemezler. Depolarda bulunan objelerin periyodik dönüşümlerle sergilenmesi, müzeleri hareketli tutacaktır. Müzeler kendilerine gelecekteki gelişmeler için öneriler hazırlamalıdır. Ellerindeki sergilik objelerin baş yapıtlarını ortaya çıkaracak sunum ve reklam yapmalıdırlar. Sanal müze uygulamalarına önem verilmeli, tüm dünyadaki araştırmacılar için depolardaki koleksiyon objeleri dijital sisteme aktarılmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKYÜREK VARDAR, N. (1997). "Müze ve Müzecilik Kültürü", 16-21, *Kuruluşunun 150'nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu Bildirileri 24-26 Eylül 1996-İstanbul*, Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- ARTUN, A. (2015). *Sanatın İktidarı 1917 Devrimi, Avangard Sanat ve Müzecilik*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ARTUN, A. (2017). *Mümkün Olmayan Müze Müzeler Ne Gösteriyor?*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- BİRKAN, Ç. (2001). "28-30 Haziran 1995 Tarihleri Arasında Kent ve Toplumsal Tarih Müzeleri Üzerine İstanbul'da Düzenlenen Üç Günlük Atölye Çalışmasında Sunulan Bildirilerin Önemli Noktaları", *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 235-254, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- ÇORUHLU, T. (1997). "Müzecilikte Bilimsel Anlayışın Ön Plana", 59-63, *Kuruluşunun 150'nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu Bildirileri 24-26 Eylül 1996-İstanbul*, Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- BORSDDORRF, U. (2001). "Ruhrländ Müzesi-Essen", *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 74-79, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

- ÇORUHLU, Y. (1997). "Türk Eserlerini Değerlendirmeleri Açısından Macaristan (Bilhassa Budapeşte) Müzeleri", 126-134, *Kuruluşunun 150'nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu Bildirileri 24-26 Eylül 1996-İstanbul*, Ankara; Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- ELDEM, N. (2001). "Mekansal Kurgu ve Müzenin Mesajı", *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 124-131, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- ERBAY, F. (1997). "Müzelerin Teknolojiye Bağımlı Gelişimleri", 72-76, *Kuruluşunun 150'nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu Bildirileri 24-26 Eylül 1996-İstanbul*, Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- ERBAY, F. (2001). "Müzelerde Alternatif Yapılanmalar, Kent ve Toplumsal Tarih Müzelerinin Yönetimi", *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 52-57, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- GADAMER, H-G. (2017). *Güzelin Güncelliği*, (Çev.: Fatih Tepebaşı), Konya: Çizgi Kitabevi.
- GEIGER, M. (1985). *Estetik Anlayış*, (Çev.: Tomris Mengüşoğlu), İstanbul: Remzi Kitabevi
- GHAFOURI, M. (2001). "İstanbul Kentini Planlamada Müzecilik Meseleleri ve Endüstriyel Miras Olan Bir Binada Toplumsal Tarih Müzesi", (Çev. Gül Çağla Güven), *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 230-234, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- GÖKA, E. (2010). *Türk'ün Göçebe Ruhunu*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- KOROBAR, K. (2001). "Nasıl Ayakta Kalmalı?", *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 95-99, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- LEVY, F. (2001). "Toplumsal Tarih veya Halk Sanatı Müzelerine İlişkin Bazı Uyarıcı Notlar", *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 80-84, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- LEVY, F. (2001). "Maddi Olmayan Bir Müzeye Doğru", (Çev. Gül Çağla Güven), *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, (Ed. Burçak Madran), 47-51, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- MARCUSE, H. (1975). *Tek Boyutlu İnsan*, (Çev.: Seçkin Şahan), İstanbul: May Yayınları.
- NIETZSCHE, F. (2017), *Tragedyanın Doğuşu*, (Çev.: Mustafa Tüzel), İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- SEMPER, G. (2019). *Bilim, Endüstri ve Sanat*, (Çev.: Alp Tümertekin-Nihat Ülner), İstanbul: Janus Yayıncılık.
- UĞURLU, A. (1984). "Tekstil Müzesi". *Sanat ve Çevresi Dergisi*, S. 70, 60-63.
- UĞURLU, A. (1998). "Tekstil Müzesi". *Ev Tekstili Dergisi*, Y.5, S. 19, 29-33.
- YARAŞ, A. (1997). "Çağdaş Müzecilik Yolunda... Devlet Müzelerinde Çalışan Müzecilerin Sorunları", 64-71, *Kuruluşunun 150'nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu Bildirileri 24-26 Eylül 1996-İstanbul*, Ankara Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- URL-1: ŞÜRÜN, F., "Evde Kal, Sanal Dünyada Gez" <https://www.dunya.com/kose-yazisi/evde-kal-sanal-dunyada-gez/466240>, (Erişim: 20.10.2020)

URL-2: Aya İrini Eski Silah Müzesi

<https://www.facebook.com/istanbuldayapilacak999sey/photos/714724388698314>,
(Erişim: 15.10.2020)

URL-3: Deutsches Museum Textil Abteilung, Penelope Gewebestuhl, Münih, Almanya

<https://www.deutsches-museum.de/en/exhibitions/materials-energy/textile-technology/tour/>, (Erişim: 15.10.2020)

URL-4: Ankara Etnografya Müzesi <https://www.mehmetakinci.com.tr/ankara-etnografya-muzesi.html>, (Erişim: 17.10.2020)

URL-5: The George Washington University Textile Museum, Amerika Birleşik Devletleri
<https://museum.gwu.edu>, (Erişim: 15.10.2020)